

پودمان (۱)

خیاطی

هدف کلی

انجام دوخت و دوزهای اولیه

ردیف	تجهیزات و مواد مصرفی
۱	قیچی
۲	سوزن
۳	سنجاق
۴	جاسنجاقی
۵	پارچه
۶	کاغذ
۷	دکمه
۸	زیپ
۹	نخ
۱۰	گچ (مل)
۱۱	کاربن مخصوص خیاطی
۱۲	انگشتانه
۱۳	رولت
۱۴	بشکاف
۱۵	اتو
۱۶	میزاتو
۱۷	متر
۱۸	خط کش

هنر زیان جهانی است هزاران سال پیش، انسان‌های اولیه سرگذشت خود را از طریق طراحی‌هایی بر روی دیواره‌های غارها بیان می‌کردند

غنی‌سازی فردی هنر، به فرد قابلیت می‌دهد که به واسطه آن می‌تواند خود را ابراز کند به وسیله این نوع بازتاب، می‌توان با سایر افراد ارتباط برقرار کرد و احساسات، افکار و تجربیات منحصر به فرد خود را به تصویر کشید زمانی که هنر دیگری را می‌بینیم و یا در مورد آن مطالعه می‌کنیم، درست مثل این است که دنیا را از چشمان او مشاهده می‌کنیم

موضوع بحث در این کتاب شناسایی اصول و کسب مهارت‌های اولیه خیاطی است از زمانی که بشر زندگی جمعی را شروع کرده، همواره در صدد بهره‌وری بهتر از محیط پیرامونش و به حداقل رساندن نیازها و ضعف‌هایش در ارتباطات محیط بوده است تغییرات آب و هوایی، وی را متوجه کرد که برای مقابله با آن به چه پوشش مناسبی، نیاز دارد و از این رو شروع به ساختن لباس‌هایی کرد که می‌توانست او را در برابر تغییرات جوی حفظ کند به مرور تزیین و زینت‌کاری نیز بر این پوشش اضافه گردید

ایرانیان از بیش از ده هزار سال پیش دارای تمدن بوده‌اند از این رو، ریشه بسیاری از دستاوردهای بشر را در این تمدن می‌توان یافت برای مثال، نخستین ابزار ریسندگی و بافندگی در غار کمریند، نزدیک بهشهر، یافت شده است که به هفت هزار سال پیش از میلاد مسیح بازمی‌گردد به‌علاوه، در قدیمی‌ترین بخش‌های شهر باستانی شوش، که در خوزستان قرار دارد، سوزن‌های سوراخ‌دار پیدا شده است

این دستاوردها و نوآوری‌های دیگری که در دوران‌های بعدی رخ داد، صنعت پارچه و پوشاک ایران را پیش‌تاز و سرآمد جهانیان کرد جالب است بدانید اسکندر مقدونی، با آنکه به ایران حمله و آن را اشغال کرده بود، لباس ایرانی می‌پوشید

ایرانیان از نخستین مردمانی بودند که از فرهنگی تا به آن حد بالا برخوردار شدند که پوشاک در نزدشان کارکردی فراتر از پوشش تن و محافظت بدن از آسیب‌های طبیعی پیدا کرد و به زیبایی و آراستگی پوشاک توجهی ویژه نشان دادند این توجه و به تبع آن ایجاد عرضه و تقاضا برای

پوشاک زیبا و نو، آن قدر بود که اکنون در هر کتاب و رساله تحقیقاتی معتبری در مورد تاریخ مد و پوشاک مردان و زنان، بخش یا بخش‌هایی از آنها به ایران باستان اختصاص دارد و ابداع بسیاری از لباس‌ها، کفش‌ها و سایر زینت آلات، که بعضاً اکنون نیز کاربرد دارند، به ایرانیان منسوب است. ایرانیان نخستین مردمانی بودند که کت آستین‌دار و شلوار می‌پوشیدند. مردمان تمدن‌های دیگر، بابلی‌ها، آشوری‌ها، یونانی‌ها و رومی‌ها، شلوار نمی‌پوشیدند و حتی یونانی‌ها ایرانیان را به دلیل استفاده از شلوارهای رنگی مسخره می‌کردند. ایرانیان حتی نوعی شلوار ویژه سوارکاری داشتند که تنگ و چسبان بود و اغلب از چرم ساخته می‌شد.

آنچه مسلم است این است که در ۱۳۵ قبل از میلاد به شهادت آناری که از تمدن عیلامی به دست آمده، ایرانیان «لباس کامل» به تن می‌کرده‌اند. لباس کامل متشکل از دامن بلند و تن پوشی با آستین‌های بلند بوده که بر تن پیکره‌های پادشاهان و ملکه‌های عیلامی یافت شده است.

پارسیان لباس‌هایی مانند لباس‌های مردم امروزی بر تن می‌کردند و باز گذاشتن هر یک از قسمت‌های بدن جز دو دست را خلاف ادب می‌شمردند و برای پوشش سر و پای خود، از سربند، کلاه یا پاپوش استفاده می‌کردند. آنها شلواری سه پارچه و پیراهنی کنانی و یک رولباسی می‌پوشیدند که آستین آنها دست‌ها را می‌پوشاند و کمربندی بر میان خود می‌بستند. گفته می‌شود بسیاری از طرح‌های کنونی پوشاک، از جمله لباس‌های مربوط به دوچرخه سواری و اسب سواری از لباس‌های ایران باستان الهام گرفته است و پوشاک قبایل کرد و لر در ایران نیز تا حد زیادی ملهم از لباس‌های هخامنشیان و پارت‌هاست.

در ایران امروزی اقوام مختلف ایرانی، با توجه به فرهنگ‌ها و آداب و رسوم خاص خود، دارای لباس‌های مخصوصی هستند. زنان روستایی و ده نشین، به ویژه زن ایلاتی و عشایری، بنابر ذوق ملی و روح زیبا پسند خود و برای ایجاد تنوع و خوشایندی در اقلیم‌های خشک و یک‌نواخت و دشت‌ها و بیابان‌ها یا سرزمین‌های سبز و خرم و تطابق خود با محیط، در انتخاب شکل و رنگ پارچه جامه‌های خود، اغلب به رنگ‌های شاد و ترکیب‌های زیبا و دل‌نواز روی می‌آورند.

لباس‌کردی با انواع گوناگون آن در میان ایلات و عشایر و روستائیان منطقه کردستان و تنوع آنها در نزد مردان و زنان و تزئین آنها با زردوزی، قلاب دوزی و پولک دوزی و یا کلاه زنان کرد که به پولک‌های الوان و سکه‌های قدیمی و رایج، حتی اشرفی طلا و سکه‌های نقره سلطین قاجار مزین است؛ موسوم به «کلا و پولک» و «کلا و لیره» یا سربندهای پارچه‌ای نخی و ابریشمی

(کلاغی) همگی دلایل فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی دارند و از نقطه نظر تحول منزلت اجتماعی و حتی ویژگی فرهنگ ایلی یا روستایی معرف موقعیت مشخصی در جامعه هستند البته در این میان، تأثیر محیط طبیعی، آب و هوا و شیوه کار را در نوع لباس ایلات و عشایر نباید از نظر دور داشت با این همه، پوشاک ایرانی از نظر ویژگی‌های ظاهری مشترکاتی دارند که در اینجا به‌طور کوتاه و گذرا به آنها اشاره می‌شود. در میان زنان، استفاده از پوشش سر به شکل‌های مختلف صورت می‌گیرد، مانند مقنعه در میان زنان ترکمن شمال و زنان زرتشتی و چارقد که توری است، در میان زنان بلوچ و دستار، به رنگ‌های مختلف، در میان زنان کُرد پیراهن‌های بلند و گشاد، به‌صورت‌های مختلف یا دامنی‌های پرچین، آستین‌های بلند به‌شکل‌های مختلف تنگ، گشاد، با حاشیه و نواردوزی شده نیز زیاد مورد استفاده واقع می‌شود. در دوخت بیشتر لباس‌های زنان روستایی و عشایری از انواع پارچه‌ها و نوارهای زردوزی شده استفاده می‌شود. استفاده از زیورآلات یا دوختن سکه‌ها و منجوق و پولک به لباس نیز متداول است.

لباس مردان روستایی و عشایری با تغییرات بسیاری رو به‌رو بوده و بیشتر لباس‌ها یک دست شده است. استفاده از بلوز و شلوار در لباس‌های بومی و محلی مشهود است؛ بیشتر شلوارها گشاد و چین‌دار دوخته می‌شوند و برخی از پیراهن‌ها مانند پیراهن مرد بلوچ، بلند تا سر زانوست. پیراهن مردان نیز بیشتر به‌صورت گشاد دوخته می‌شود و استفاده از کلاه یا عمامه یا عرق‌چین نیز معمول است. عرق‌چین نزد مردان بلوچ، کلاه نزد کردها، عمامه نزد سیستانی‌ها از اهمیت زیادی برخوردار است. نوع پارچه، دوخت، تزئین و نام انواع پوشاک و زیورهای زنانه در نزد ایلات و عشایر از تنوع چشم‌گیری برخوردار است.

خیاطی که یک هنر زیبا و با قدمتی به‌طول عمر بشر است، در حال حاضر هم به شکل خانگی و هم به شکل صنعتی کاربرد دارد و امروزه علاوه بر اینکه در خانه یک مهارت محسوب می‌شود، می‌تواند یک ابزار اقتصادی و همچنین عامل صرفه‌جویی در وقت نیز محسوب گردد. فراگیری هنر خیاطی آسان است و بدیهی است برای کسب نتیجه‌ای بهتر باید از راهنمایی‌های صحیح و شیوه‌های درست هر حرفه کمک گرفت و آن‌گاه با پیگیری و کسب تجربیات بر میزان پیشبرد کار افزود.

مؤلفان

سخنی با معلمان ارجمند

آموزگار محترم: برای آموزش مؤثر و فعال دانش‌آموزان؛ نظر شما را به‌رغایت نکات زیر جلب می‌نماییم:

۱- شناخت وسایل و ابزار کار: معلم خود باید به استفاده از ابزارهای کارش مسلط باشد، شخصاً با آنها کار کرده باشد، چگونگی استفاده از آنها و مشکلات احتمالی کار با نوجوانان را دریافته باشد، تا بتواند راهنمایی‌ها و احياناً پیش‌گیری لازم را انجام دهد و از وسایل، شرایط سنی و امکانات محیطی و مادی انتخاب بجا داشته باشد

۲- دوخت نمونه کارها و پروژه‌ها: قبل از آموزش به دانش‌آموزان، دوخت‌ها را لازم است خودتان انجام دهید سپس آن را با دوخت دانش‌آموزان مقایسه کنید تجربه کم ارزشی نخواهد بود و در ارزشیابی شما و سطح توقع شما از آنان تأثیر مثبت خواهد داشت

۳- رابطه مناسب با والدین: معلم هنر نیاز به همکاری و همفکری با دیگران دارد از جمله والدین در فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان نقش مؤثری دارند معلم هنر باید توانایی برخورد مناسب با آنها را داشته باشد و از خرده‌گیری‌ها و انتقادهای بی‌مورد آنها، پیشنهادهای مثبت را مدنظر قرار دهد و حتی در آموزش کلاسی و در فعالیت‌های خارج از کلاس از همکاری آنها بهره‌جویید

ویژگی‌های کلاس هنر

۱- شادی و تحرک و ایجاد انگیزه در کلاس؛

۲- برنامه‌ریزی قبلی

برنامه‌ریزی بلند مدت و کوتاه مدت لازم اداره کردن هر محیطی است بنابراین معلم که یک سال تحصیلی را با دانش‌آموزان طی خواهد کرد باید قبل از شروع کلاس، برنامه‌ها را تدوین کرده باشد برای این کار اولاً باید از توانایی‌ها، علائق و نیازمندی‌های این گروه سنی اطلاع کافی داشته باشد و ثانیاً، از فعالیت‌های قبلی آنان با اطلاع باشد تا هماهنگی لازم را به‌وجود آورد

۳- پیش‌بینی‌های لازم: معلم لازم است موضوع کار هر جلسه را از قبل برای خود

و دانش‌آموزان معین کند ابزارهای کار و وسایلی را که نیاز دارد از قبل کاملاً آماده نماید تا در کلاس با فراغ خاطر به جنبه‌های اصلی کار آموزشی بپردازد

۴- آموزش استفاده از ابزارکار و توضیحات لازم: این آموزش‌ها و توضیحات

مربوط به موضوع پیشنهادی را در ابتدای ساعت کارش مختصر و مفید ارائه دهد توضیحات و پیشنهادها را مربوط به کار هر دانش‌آموز را به آرامی با خود او مطرح کند دانش‌آموزی که اعتماد به نفس یا حوصله کار ندارد یا مرتباً سؤال می‌کند، هر کدام را با راهنمایی‌های خاص و مختصر خود به کار تشویق نماید

۵- ارائه نمونه دوخت‌ها و پروژه دانش‌آموزان، بعد از اتمام کار: بعد از اینکه

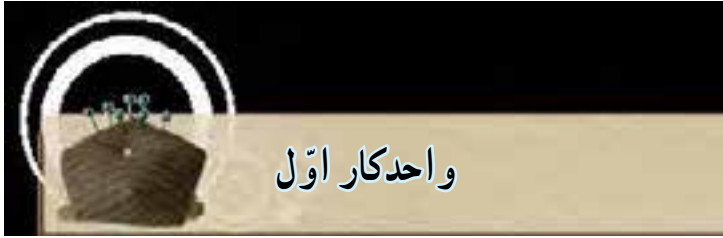
دانش‌آموزان دوخت خود را به پایان رسانیدند، بهتر است معلم تمام کارهای دوخته را در کنار هم بگذارد تا دانش‌آموزان بتوانند به خوبی به ارزیابی خود بپردازند در ضمن خود را با دیگران و در کنار دیگران ببینند معلم نیز ویژگی‌های مثبت و خلاق هر کار را مطرح کند و حتی در ناموفق‌ترین آنها اگر نکته مثبتی یافت جهت دلگرمی دانش‌آموز، آن را بیان دارد

راهنمای استفاده از پودمان

همکار گرامی این پودمان دارای دو بخش هدایت فعالیت‌های یادگیری و دانستنی‌های معلم است

- برای استفاده از این پودمان به‌منظور اجرای مطلوب آموزش‌ها به نکته‌های زیر توجه کنید :
  - با مطالعه هدف کلی، فهرست وسایل و تجهیزات موردنیاز، جدول زمان‌بندی و برنامه آموزشی خود را تنظیم کنید
  - با توجه به مهارت‌های پیش‌بینی شده اطلاعات و مهارت‌های ورودی ارزیابی شود و برای شروع برنامه آموزشی انگیزه و تمرکز بیشتری ایجاد گردد
  - به انتظارهای آموزشی توجه کنید
  - محتوای آموزشی براساس روش‌های فعال یاددهی - یادگیری تدوین شده است و به‌منظور افزایش بازدهی آموزشی توصیه می‌شود، کارهای عملی را به‌صورت گروهی انجام دهید
  - در بخش دانستنی‌های معلم ؛ منابع مؤلف یا مؤلفان، کتاب‌ها، نرم افزارها و پایگاه‌های اینترنتی که به یادگیری بیشتر دانش‌آموز کمک می‌کند، معرفی شده است

وسایل مورد نیاز خیاطی

هدف‌های رفتاری : انتظار می‌رود دانش‌آموز پس از گذراندن این واحد

کار، به شایستگی‌های زیر دست یابد :

- ۱- ابزار را شناسایی کند،
- ۲- کاربرد وسایل برش را شرح دهد،
- ۳- انواع نخ خیاطی را شناسایی کند.

۱-۱- وسایل مورد نیاز خیاطی

۱-۱-۱- وسایل اندازه‌گیری

۱- متر خیاطی : وسیله‌ای است برای اندازه‌گیری که در

مراحل مختلف (اندازه‌گیری پارچه، اندام و ...) به کار گرفته می‌شود.

۲- خط‌کش : این وسیله در اندازه‌های کوتاه به طول ۱۵-۲۰

سانتی‌متر تا طول یک متر از جنس‌های مختلف چوبی، فلزی و

پلاستیکی ساخته می‌شود. کاربرد این خط‌کش در ترسیم الگوست. خط‌کش باید حتماً مدرج و

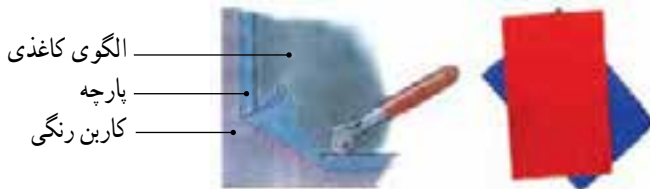
لبه آن صاف باشد.

۱-۱-۲ وسایل علامت‌گذاری : از این وسایل برای تسهیل کار استفاده می‌کنند. با توجه به نوع پارچه، نوع رنگ، جنس و ضخامت، این وسایل را می‌توان تغییر داد.
 ۱- رولت : برای علامت‌گذاری و انتقال الگو روی پارچه استفاده می‌شود.

۲- کاربن مخصوص خیاطی : کاربن مخصوص خیاطی در رنگ‌های مختلف موجود است. با توجه به رنگ پارچه، نزدیک‌ترین رنگ کاربن به پارچه را انتخاب کنید و قبل از شروع به کار حتماً روی تکه‌ای از پارچه، کاربن را امتحان کنید و از هماهنگی آن با پارچه مطمئن شوید.

۳- مداد : مدادهایی با نوک رنگی نرم برای رسم الگو روی پارچه و یا ثبت علائم روی الگو مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۴- صابون خیاطی (مِل) : مِل نوعی گِج خیاطی است که برای رسم خطوط و یا هر نوع علامت‌گذاری روی پارچه به کار می‌رود.

۳-۱-۱- وسایل برش

۱- قیچی: یکی از وسایل ضروری و اصلی کار خیاطی است که برحسب نوع برش برای انواع پارچه‌های نازک و ضخیم، دارای اندازه و فرم‌های متفاوت است.

انواع قیچی

۱- قیچی ساده: این قیچی دارای شکلی صاف و حلقه دسته‌های آن هم‌اندازه است. معمولاً این نوع قیچی‌ها پشت و رو ندارد و دو طرف آن شبیه یکدیگر است.

۲- قیچی کوچک: کاربرد این قیچی در برش تکه‌های کوچک و یا شکافتن درزها و دوخت‌های ظریف است. این قیچی به دو شکل است. اگر دارای تیغه با نوک گرد باشد برای شکافتن درزها به کار برده می‌شود و اگر دارای تیغه با نوک تیز و برنده باشد برای بازکردن جادکمه به کار می‌رود.

۳- قیچی برش پارچه‌های ضخیم: شکل ظاهری این قیچی با قیچی‌های دیگر کمی متفاوت است. کمی بالاتر از جای اتصال دو تیغه قیچی خمیدگی وجود دارد، این خمیدگی باعث می‌شود، که تیغه‌های قیچی هنگام برش کاملاً روی میز قرار گیرد. حلقه‌های قیچی یکی بزرگ‌تر از دیگری است در حلقه کوچک قیچی انگشت شست و در حلقه بزرگ آن انگشت‌های دوم و سوم دست قرار می‌گیرد. امروزه برای افراد چپ دست قیچی مخصوص ساخته شده که می‌توانند به راحتی از آن استفاده کنند.

۴- قیچی زیگزاگ : لبه‌های این قیچی به شکل زیگزاگ است و برای برش پارچه‌هایی که هنگام برش سریع ریش ریش می‌شوند به کار می‌رود. کاربرد دیگر آن تمیز کردن جای درزها در دوخت است.

۵- بشکاف: از این ابزار برای شکافتن درزهای ظریف و باز کردن محل جادکمه، استفاده می‌شود. هنگام استفاده از بشکاف باید دقت کرد و گرنه امکان دارد باعث سوراخ شدن پارچه شود.

۴-۱-۱- وسایل دوخت

۱- سوزن ته‌گرد : در هنگام الگوگذاری روی پارچه می‌توان از این نوع سوزن برای اتصال استفاده کرد. بهترین نوع سنجاق باید بلند و نوک تیز و دارای انتهای برجسته باشد.

۱- بشکاف : شکافنده، شکاف‌دهنده

۲- سوزن دوخت : سوزن خیاطی انواع مختلفی دارد. که هر نوع آن، به‌طور جداگانه و مختص به یک نوع دوخت، مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۳- سوزن نخ‌کن : وسیله‌ای بسیار ظریف و ساده برای نخ کردن انواع سوزن‌هاست.

۴- انگشتانه : انگشتانه معمولاً از جنس فلز یا پلاستیک است و هنگام دوخت و دوز با سوزن دستی کاربرد دارد. نوع فلزی آن اگر زنگ نزنند مرغوب‌تر است. استفاده از انگشتانه باعث سرعت در کار می‌شود و همچنین نوک انگشت از خراشیده شدن با سوزن محفوظ می‌ماند. بهتر است فرد در هنگام دوخت، به استفاده از این وسیله عادت کند.

۵- نخ دوخت : نخ از نظر جنس، ضخامت و رنگ بسیار متنوع است. هنگام خرید برای هر نوع پارچه باید نخ‌ی متناسب با آن و در صورت امکان همجنس آن تهیه کرد. همچنین باید رنگ قرقره، را کمی پررنگ‌تر از رنگ پارچه انتخاب کرد، زیرا رنگ نخ قرقره پس از بازشدن کم رنگ‌تر از آنچه روی قرقره پیچیده شده به نظر خواهد رسید.

انواع مختلف نخ‌های دوخت عبارت‌اند از : قرقره نخ‌ی مرسریزه، قرقره ابریشمی، قرقره نایلونی، کش قیطانی، عمامه نخ‌ی، نخ گلدوزی، ابریشمی تابیده و نتابیده، و نخ کوک.

۶- کش قیطانی باریک : کش قیطانی با ضخامت‌های مختلف و گاهی با ضخامت رشته قرقره نخ، خیلی ظریف بافته می‌شود. از این نخ برای چین کش کردن پارچه استفاده می‌کنند. برای دوخت آن را به دور ماسوره بپیچید، بیچ روی ماسوره را کمی شل کنید و به پارچه بدوزید. به این ترتیب پس از چرخ کردن، کش قیطانی در زیر پارچه قرار می‌گیرد.

۵-۱-۱- لایی : لایی وسیله‌ای است که در خیاطی برای جلوگیری از تغییر فرم در قسمت‌هایی از لباس مثل یقه، کمر، مچ، سجاف و... به کار می‌رود. این لایی‌ها عبارت‌اند از لایی چسب پارچه‌ای، لایی چسب کاغذی، لایی مویی، زانفکس.

۶-۱-۱- اتو: اتو وسیله‌ای است که برای برطرف کردن چین و چروک لباس به کار می‌رود. همچنین یکی از مهم‌ترین ابزارهایی است که هنگام دوخت از آن استفاده می‌کنند و به لباس و دوخت آن جلوه خاصی می‌دهد.

انواع اتو: اتوی برقی ساده، اتوی بخار و اتوی پرس خانگی

۷-۱-۱- جالباسی: پس از اتوکشی باید لباس را به کمک رخت آویز به جالباسی آویزان کرد تا لباس دوباره چروک نشود.

۸-۱-۱- وسایل اتوکشی: یکی از مهم‌ترین روش‌ها در اتوکشی، روش صحیح اتو کردن لباس است، زیرا اتوکشی، به لباس زیبایی و جلوه خاصی می‌دهد. مهم‌ترین این وسایل عبارت‌اند از میز اتو، ژانت، دستمال اتوکشی و جالباسی.

نکات مهم :

- ۱- در خانه هرگز با لباس منزل شروع به خیاطی نکنید. توصیه می‌شود لباس کار به تن کنید و یا از پیش‌بند مخصوص استفاده نماید. زیرا پرز پارچه بر اثر برش و دوخت به روی لباس می‌چسبد و جداسازی آن مشکل خواهد بود.
- ۲- در خانه محل مخصوصی را جهت دوخت در نظر بگیرید، به طوری که کف محل از سنگ یا سرامیک یا کف‌پوش پوشانده شود تا که جمع‌آوری سوزن و کاغذ و پارچه به آسانی صورت گیرد. چنانچه در مکانی که خیاطی می‌کنید کف‌پوش مخصوص به کار نرفته است. مستقیم روی فرش و قالی خیاطی نکنید. حتماً یک زیرانداز بزرگ و ضخیم زیر چرخ پهن کنید تا جمع‌آوری وسایل به راحتی صورت پذیرد.
- ۳- محل خیاطی باید از نور کافی برخوردار باشد، هر چند چرخ‌های خانگی مجهز به لامپ روشنایی هستند ولی احتمال دارد در زمانی که دوخت و دوز انجام می‌دهید نور کافی نباشد پس سعی کنید در آن زمان از نور غیرمستقیم که صفحه کار را به خوبی روشن کند استفاده کنید.
- ۴- قبل از شروع به خیاطی وسایل مورد نیاز خیاطی را فراهم نمایید.
- ۵- داشتن نظم و انضباط و مرتب بودن باعث می‌گردد هنگام دوخت، محیط کاری تمیز و دل‌نشین داشته باشید.
- ۶- وسایل خیاطی باید دارای مکانی مناسب و مرتبط باشد، بنابراین بهتر است وسایل خیاطی در جعبه‌ای مناسب نگهداری شود.
- ۷- بلندی میز زیر چرخ باید به اندازه‌ای باشد که تسلط کامل به کار و چرخ داشته باشید. هیچ‌گاه پشت چرخ به حالت خمیده نشینید.
- ۸- هیچ‌گاه سنجاق و سوزن را در دهان و زیردندان خود نگذارید یا روی لباس تزیید، زیرا امکان دارد بر اثر عطسه یا حرف‌زدن اتفاقی ناگوار پیش آید.
- ۹- هنگام دوخت، نخ را خیلی بلند نگیرید. ضمناً مواظب اطراف خود نیز باشید.

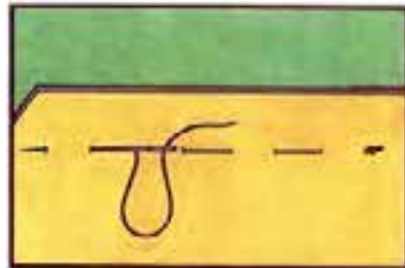
واحد کار دوم

انواع دوخت‌های اولیه در خیاطی

- هدف‌های رفتاری: انتظار می‌رود دانش‌آموز پس از گذراندن این واحد کار، به‌شایستگی‌های زیر دست یابد:
- ۱- انواع دوخت‌های اولیه را در خیاطی مثل دوخت کوک ساده، پس‌دوزی، زیگزاگ و بخیه را انجام دهد.
  - ۲- دوخت درزها را انجام دهد.
  - ۳- دوخت دکمه و جادکمه با دست را انجام دهد.

۱-۲- انواع دوخت‌های اولیه

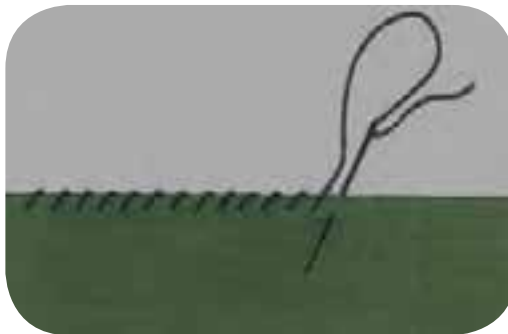
۱-۱-۲- کوک ساده: کوک یکی از ساده‌ترین دوخت‌ها در خیاطی است. کاربرد این دوخت در خیاطی اتصال موقت درزها به یکدیگر است. معمولاً طول و فاصله هر کوک از یکدیگر حدود نیم تا یک سانتی‌متر است. طول شلال‌های کوک و همچنین فواصل آنها را تالبه پارچه باید به‌طور مساوی کوک زده تا هنگام دوخت و چرخ‌کاری، درزها صاف و یک‌نواخت باشند.

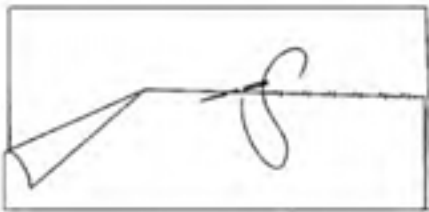
۲-۱-۲- کوک شُل یا کوک راهنما : این کوک بیشتر برای علامت گذاری خطوط یک طرف و انتقال آن به سمت قرینه پارچه صورت می گیرد. برای این کار در فواصل مساوی، یک در میان حلقه ای از نخ را به صورت شل و آزاد، می گذاریم به حالتی که نخ حلقه شده به صورت بخیه در پارچه دوخته شود. پس از اتمام کار دو لایه پارچه را از یکدیگر می کشیم و توسط قیچی نخ های میانی دو لایه را قیچی می زنیم. در نتیجه این کار، قطعات بریده شده نخ ها در امتداد خطوط دوخته شده ظاهر می شوند.

۳-۱-۲- پاکدوزی : برای جلوگیری از ریش شدن پارچه صورت می گیرد. پاکدوزی ساده : جهت این کار نخ را توسط سوزن دور مسیر قیچی خورده می چرخانیم تا از ریش شدن پارچه جلوگیری شود.
انواع پاکدوزی : ساده، دندان موشی، پاکدوزی بانوار اریب و ...

۴-۱-۲- پس‌دوزی : پس‌دوزی ساده حرکت سوزن به‌طریقی است که هر بار در فواصل مساوی، تار ظریفی از پارچه رو را در بر می‌گیرد و آن را به قسمت تاخورد بست می‌زند. در این پس‌دوزی، از نخ‌هایی که بدون آهار و لطیف باشند استفاده می‌شود. سوزن را از نوع ظریف و نازک و تیز انتخاب کنید تا پارچه را (به‌خصوص پارچه‌های ابریشمی) سوراخ نکند.

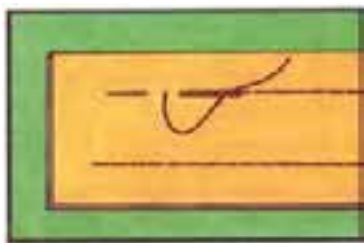
انواع پس‌دوزی عبارت‌اند از : پس‌دوزی ساده، پس‌دوزی دندان موشی، پس‌دوزی

مخفی

۵-۱-۲- زیگزاگ : کاربرد این دوخت در پارچه‌های ضخیم است. لبهٔ پارچه را به‌اندازهٔ موردنظر «تا» کنید، کوک بزنید و اتو کنید. زیگزاگ از طرف چپ به راست دوخته می‌شود. ابتدا نخ را در سمت چپ با دو شلال ریز محکم کنید بعد چند تار از سطح پارچه را برداشته و نخ را از پارچه خارج کنید، سپس از لبهٔ تاشدهٔ پارچه نیز چند تار بردارید و سوزن را از پارچه خارج کنید. این عمل را تکرار کنید. توجه کنید هنگامی که نخ را از پارچه برمی‌دارید نخ باید روی دست یا روی سوزن قرار گیرد تا دوخت به‌صورت زیگزاگ دیده شود. هنگام دوخت نخ را هرگز محکم نکشید زیرا نخ در روی پارچه کشیده می‌شود و کار را جمع می‌کند.

۶-۱-۲- بخیه : بخیه نوعی دیگر از دوخت‌هایی است که همانند بخیه چرخ محکم و بادوام است و در مواقعی که به دوخت دست‌دوزی محکم نیاز باشد از این دوخت استفاده می‌کنند. سوزن را از میان پارچه خارج کنید و از سمت راست آن سوزن را به پارچه فرو ببرید و از سمت چپ آن خارج کنید، به طوری که هر بار سوزن از محل دوخت قبلی به پارچه فرو برده شود. شکل ظاهری این دوخت شبیه به دوخت بخیه چرخ خیاطی است.

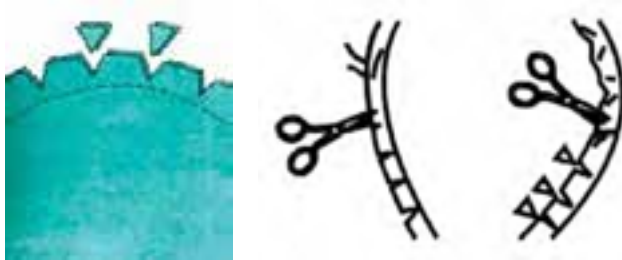
۲-۲- انواع درزها

برای دوخت هر نوع پارچه و مدل لباس از درز خاصی استفاده می‌شود این درزها عبارت‌اند از :

۱-۲-۲- درز ساده : ساده‌ترین نوع دوخت، برای اتصال تکه‌های لباس به یکدیگر درز ساده است. دو تکه پارچه را روی هم بگذارید و با در نظر گرفتن اضافه درز (زاپاس) که حدود ۱ تا ۱/۵ سانتی‌متر است، آن را چرخ کنید (یا با دوخت بست بادیست)، درز را باز و اتو کنید.

۲-۲-۲- درز منحنی: برای دوخت این نوع درز، عرض جادرز را حدود ۱ تا ۱/۵ سانتی‌متر در نظر بگیرید. پس از دوخت ساده، طبق شکل، مثلث‌هایی را از داخل درز (زاپاس) بچینید این عمل باعث می‌شود درز پس از اتو کردن بدون ضخامت، صاف و بدون چین خوردگی قرار گیرد.

۲-۳- دوخت دندان موشی (جادکمه)

کاربرد این نوع دوخت در تمیزدوزی جادرز یا جهت تزئین لبه دستمال یا لباس و همچنین دوخت جادکمه با دست یا دوخت پایین لباس است. شروع دوخت از چپ به راست است. سوزن را از میان پارچه بیرون آورید. به طوری که نخ به صورت حلقه‌ای در زیر آن قرار گیرد. این نخ حلقه را با انگشت شست دست دیگر نگه دارید و وقتی که سوزن را از پارچه بیرون می‌آورید نخ را رها و این عمل را تکرار کنید. با این روش می‌توان لبه جادرز را تمیزدوزی یا لبه دستمال و لباس را با نخ رنگی به صورت تزئینی دوخت.

چنانچه از این دوخت برای وصل پایین لباس استفاده می‌کنید این گونه عمل کنید:

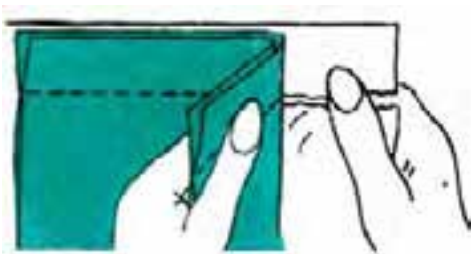
- ۱- لبه پارچه را به اندازه یک سانتی‌متر تا بزنید و اتو کنید.
- ۲- به اندازه پایین لبه لباس را تا کنید و کوک بزنید.
- ۳- شروع دوخت از چپ به راست است.
- ۴- سوزن را، مطابق شکل، به طور عمود داخل پارچه فرو برید (به طوری که از

ضخامت یک تار پارچه رد شود) و خارج کنید، سپس داخل لبه تازده فرو ببرید و بیرون بیاورید (به طوری که ۲ تا ۳ تار از الیاف پارچه در قسمت لبه گرفته شود). در این نوع دوخت نیز نخ باید به صورت حلقه زیر سوزن قرار گیرد تا اتصال لبه تورفته با دوخت دندان موشی انجام شود. این دوخت برای لباسی که نیاز به دوام بیشتر دارد و زیاد پوشیده می شود به کار می رود.

۴-۲- دوخت درز با کاغذ

دوخت بعضی از پارچه ها با چرخ غالباً با اشکال انجام می گیرد. درز گاهی زیر پایه چرخ کش می آید و گاه جمع می شود. در هر دو صورت پس از دوخت درز لباس بد فرم می ایستد، مانند پارچه های لطیف و لغزنده مثل حریر، ژرسه. برای رفع این مشکل باید یک لا کاغذ نازک زیر پارچه قرار داد، سپس درز را چرخ کرد. پس از اتمام کار کاغذ را از پارچه جدا کنید.

۵-۲- دوخت دکمه و جادکمه

معمولاً در خیاطی مدل‌های مختلف جادکمه به چشم می‌خورد که با توجه به مدل و پارچه دوخته می‌شود. در این قسمت دوخت دو نوع جادکمه آموزش داده می‌شود.

۱- دوخت جادکمه با دست

۲- دوخت جادکمه با ماشین

دوخت جادکمه با دست: دوخت جادکمه با دست آخرین مرحله دوخت لباس است. دکمه باید در جادکمه به خوبی جا بیفتد و بزرگ‌تر یا کوچک‌تر از آن نباشد. زیرا اگر جادکمه بزرگ‌تر از دکمه دوخته شود، دکمه از محل جادکمه خارج می‌شود، چنانچه کوچک‌تر از دکمه باشد دکمه به سختی در داخل جادکمه قرار می‌گیرد. در نتیجه جادکمه بر اثر فشاری که دکمه وارد می‌کند بد شکل خواهد شد.

برای اندازه‌گیری دقیق جادکمه با توجه به مراحل زیر کار را انجام دهید.

۱- قبل از دوخت جادکمه، دکمه دلخواه را انتخاب کنید.

۲- با متر، قطر دکمه را اندازه بگیرید، چنانچه دکمه دارای پایه باشد دور دکمه را با کاغذ اندازه بگیرید و به آن، سنجاق بزنید.

۳- طول کاغذ را مطابق شکل از وسط تا کنید. طول به دست آمده طول جادکمه هاست.

۴- اندازه جادکمه را در پشت پارچه رسم کنید و سپس روی خطوط کوک (شلال) بزنید.

۵- فرقه متناسب با جنس پارچه و هم‌رنگ با آن را انتخاب کنید. (بهتر است پارچه‌های

ضخیم را با نخ عمامه و پارچه‌های ظریف را با نخ مرسریزه یا ابریشمی یک لا بدوزید).

- ۶- طول جادکمه را که رسم کردید برش بزنید.
- ۷- باتوجه به دوخت دندان موشی، که آموزش داده شده، جادکمه را با دوخت فشرده دندان موشی بدوزید.
- گره را از میان دولای پارچه بیرون بیاورید و سوزن را به طور عمود از زیر چاک فرو ببرید و در حالی که نخ به صورت حلقه زیرسوزن باقی می ماند سوزن را از روی پارچه خارج کنید و این عمل را نزدیک به هم و فشرده تکرار کنید.
- ۸- برای محکم کردن کار در انتهای دوخت چند بست طبق شکل بدوزید.

روش دوخت دکمه : دکمه در دو شکل موجود است. پایه دار و بدون پایه.

چنانچه بخواهید دکمه به خوبی در جادکمه جا بیفتد باید از نوع پایه دار باشد.

اگر در لباس از دکمه پایه دار استفاده می کنید می توانید به راحتی نخ را از سوراخ پایه عبور دهید دکمه را در محل مورد نظر بدوزید.

چنانچه دکمه بدون پایه باشد باید برای آن دکمه به کمک نخ پایه درست کنید.

سوزن را از نقطه علامت‌زده شده روی لباس خارج و سپس آن را از داخل سوراخ دکمه رد کنید و قبل از اینکه دوباره سوزن را در پارچه فرو کنید یک چوب کبریت در زیر لباس یا روی لباس زیر دکمه بگذارید و دوخت را ادامه دهید. پس از اینکه به اندازه‌ی کافی پایه زدید چوب کبریت را از زیر کار خارج کنید. دکمه را با یک دست به سمت بالا بکشید و نخ و سوزن را در زیر دکمه روی پایه دوخته شده بچرخانید. سپس سوزن را به پشت پارچه فرو ببرید و محکم کنید. توجه کنید ارتفاع پایه به تناسب ضخامت پارچه متغیر خواهد بود.

۶-۲- دوخت زیپ

همه زیپ‌ها دارای دندانه فلزی یا نایلونی‌اند و به سر هر زیپ یک گیره کوچک وصل است که با کمک آن زیپ باز و بسته می‌شود، در انتهای گیره زائده‌ای است که با آن زیپ قفل می‌شود. زیپ‌های نایلونی دارای قابلیت انعطاف بیشتری هستند.

زیپ مخفی با دست: زیپ بسیاری از پارچه‌ها را باید با دست دوخت. پارچه‌هایی که باید زیپ آنها را با دست دوخت عبارت‌اند از: مخمل، تور، ابریشم طبیعی، دانتل و پارچه‌های

لطیف، مانند حریر و... و انواع پارچه‌های فانتزی. شیوه دوخت ممکن است یک طرفه یا ساده باشد. ولی به هر حال تمام شلال‌هایی که از جهت روی پارچه دیده می‌شود باید توسط دست دوخته شود. برای دوخت رو از بخیه استفاده کنید تا دوخت کاملاً محکم و بادوام شود.

واحد کار سوم

شناسایی الیاف نساجی

- هدف‌های رفتاری : انتظار می‌رود دانش‌آموز پس از گذراندن این واحد کار، به شایستگی‌های زیر دست یابد :
- ۱- الیاف را تعریف کند.
  - ۲- الیاف طبیعی را توضیح دهد.
  - ۳- الیاف مصنوعی و نیمه مصنوعی را شرح دهد.
  - ۴- روش برطرف کردن لکه روی لباس را بداند و این کار را انجام دهد.

الیاف ماده اولیه صنعت نساجی است. امروزه شناسایی الیاف اهمیت زیادی پیدا کرده است. برای پوشاک در هر فصلی به نوعی پارچه نیاز است بنابراین باید بدانیم این پارچه‌ها از چه نوع الیافی و با چه وسایلی فراهم می‌شود و با طرز نگهداری، شست و شو، لکه‌گیری و اتوکشی آنها آشنا شویم.

۱-۳- تعریف الیاف

کلمه الیاف جمع لیف است و لیف عبارت است از رشته‌ای نازک با طول کافی که انعطاف‌پذیر است و استحکام و ارتجاع لازم را برای عملیات ریسندگی و بافندگی دارد. الیافی که در صنعت نساجی از آن استفاده می‌شود بسیار متنوع است و به دو دسته اصلی تقسیم می‌شود.

- ۱- الیاف طبیعی
- ۲- الیاف مصنوعی

۱-۱-۳ الیاف طبیعی: الیافی است که بشر در ایجاد اصل آن دخالتی ندارد و در طبیعت یافت می‌شود و به سه دسته تقسیم می‌شود: گیاهی، حیوانی و معدنی.

الیاف گیاهی، مانند پنبه، کتان و کنف؛

الیاف حیوانی، مانند پشم، ابریشم و مو؛

الیاف معدنی، مانند طلا، نقره و پنبه نسوز (آسبست).

۱-۲-۳ الیاف مصنوعی: به الیافی گفته می‌شود که به خودی خود در طبیعت نیست و با استفاده از مواد خام اولیه یا سایر مواد شیمیایی و با به کار بردن روش‌های صنعتی تهیه می‌شود، مانند نایلون و ریون.

با توجه به خواص فیزیکی و شیمیایی الیاف و عکس‌العمل‌های متفاوتی که در عملیات ریسندگی و بافندگی و تکمیل روی الیاف صورت می‌گیرد، کارخانجات پارچه‌ها را با مشخصات معین و معمولاً با ترکیبی از الیاف طبیعی و مصنوعی (نیمه مصنوعی) تولید می‌کنند. نوع و جنس پارچه به نوع الیافی بستگی دارد که در تهیه آن به کار برده می‌شود. برای تهیه پارچه باید الیاف را به صورت نخ درآورده و سپس پارچه را تولید کرد.

۲-۳- علائم بین‌المللی (برچسب) نگهداری از پوشاک

معمولاً کارخانه‌های بزرگ صنایع پارچه‌بافی طبق قوانین بین‌المللی به کلیه لباس‌های دوخته شده برچسب می‌دوزند. این برچسب مشخص کننده درصد مواد تشکیل دهنده پارچه آن است. تولیدی‌های پوشاک نیز روی پوشاک تولیدی خود برچسب دیگری نصب می‌کنند که این برچسب نشان دهنده طرز نگهداری و روش شست‌وشوی آن لباس برای مصرف‌کنندگان است. رعایت سفارش‌های روی برچسب باعث می‌شود که مدت زمان بیشتری از پوشاک خود استفاده کنید.

به علائم زیر دقت کنید :

علائم	راهنماها	توضیحات
	Iron, High	اتو کردن با درجه حرارت وسط (معمولاً ۲ درجه سانتی‌گراد یا ۲۹ درجه فارنهایت)
	Do Not Steam	استفاده از بخار اتو، می‌تواند به محصول آسیب برساند ولی اتوی بدون بخار هیچ مشکلی ندارد
	Do Not Iron	اتو کشیدن ممنوع

علائم	راهنماها	توضیحات
خشکشویی (Dryclean)		
	Dryclean	خشکشویی با هرگونه حلال با هر دور چرخشی، در هر رطوبتی و با هر درجه حرارت
	Dryclean, Any Solvent	خشکشویی با هر نوع حلال (معمولاً این روش‌ها با روش‌ها و شرایط دیگر خشکشویی تلفیق می‌گردد)
	Dryclean, Petroleum Solvent Only	خشکشویی فقط با استفاده از فرآورده‌های نفتی، به منظور حلال بودن آن
	Dryclean, Any Solvent Except Perchloroethylene	استفاده از هر حلال خشکشویی به جز حلال‌های حاوی پرکلرواتیلن
	Dryclean, Short Cycle	چرخش کوتاه در فرایند خشکشویی (عموماً از حروف A, P, F در داخل دایره استفاده می‌شود)
	Dryclean, Reduced Moisture	خشکشویی با رطوبت باز یافتی (عموماً از حروف A, P, F در داخل دایره استفاده می‌شود)
	Dryclean, Low Heat	خشکشویی با درجه حرارت کم (عموماً از حروف A, P, F در داخل دایره استفاده می‌شود)

خشکشویی بدون عملیات تکمیلی حرارتی (عموماً از حروف A، P، F در داخل دایره استفاده می‌شود)	Dryclean, No Steam	
خشکشویی نشود	Do Not Dryclean	

توجه: قبل از شستن لباس‌ها باید آنها را بررسی کرد که لکه و پارگی نداشته باشند. همچنین برای شست‌وشو، لباس‌ها را براساس جنس، رنگ و نوع دسته‌بندی کنید و هر یک را جداگانه بشویید.

۳-۳- روش برطرف کردن لکه روی لباس

۳-۳-۱- **تعریف لکه:** اثر و علامت چرک بر پارچه یا هر شیئی دیگر را لکه می‌نامند.

۳-۳-۲- **تعریف لکه‌گیری (لکه‌زدایی):** مجموعه روش‌هایی را که برای زدودن لکه‌ها از تار و پود پارچه یا از هر شیء دیگری به کار می‌رود لکه‌گیری می‌نامند. عمل لکه‌گیری به‌علت زیاد بودن نوع لکه‌ها و متعدد بودن نوع و جنس پارچه‌های مختلف کاری بس ظریف و پیچیده است. برای لکه‌گیری صحیح باید شناخت کاملی روی طبیعت و اصل لکه‌ها، ترکیب ساختمانی پارچه‌ها، و نیز فرآورده‌های لکه‌زدایی، و روش کاربرد و عمل لکه‌گیری داشت.

۳-۳-۳- انواع لکه

۱- **لکه شمع:** شمع را با لبه کارد از روی لباس بترائید. لکه باقی‌مانده را بین دو ورقه خشک کن یا کاغذ کاهی و دستمال کاغذی قرار دهید و با اتوی گرم چند لحظه بر روی آن فشار دهید شمع باقی‌مانده بر اثر گرما ذوب و جذب کاغذ می‌شود، سپس آن را با مواد پاک‌کننده شست‌وشو دهید.

۲- **لکه عرق بدن:** برای از بین بردن لکه عرق از روی پارچه‌های پنبه‌ای و کنفی می‌توانید با کمی آب نمک محل لکه را بشویید سپس با مواد پاک‌کننده شست‌وشو دهید.

۳- **لکه جوهر:** اگر پارچه سفیدی را که لکه جوهر دارد، در آب ژاول قرار دهید لکه از بین می‌رود. در پارچه‌های رنگی، محل لکه را با محلول جوهر لیمو خیس کنید و آن را در آفتاب بگذارید. اگر لکه پاک نشد این عمل را آن قدر تکرار کنید تا اثری از آن باقی نماند. ضمناً ماست هم حلال خوبی برای لکه جوهر است.

۴- **لکه خون:** لباس را در آب سرد خیس کنید و بعد با آب سرد خوب بشویید (توجه کنید به هیچ وجه از آب گرم استفاده نکنید زیرا لکه ثابت می‌شود). سپس ماده پاک کننده را روی محل لکه بریزید و خوب چنگ بزنید.

۵- **لکه آدامس و انواع چسب:** بر روی لکه یخ بمالید یا آن را در آب سرد خیس کنید. کمی صبر کنید و سپس با کاردک آدامس یا چسب را از روی پارچه بتراشید و محل را با مواد پاک کننده بشویید.

۶- **لکه قهوه یا چای:** آب جوش را از فاصله زیاد روی محل لکه بریزید، سپس همین کار را در طرف دیگر لکه تکرار کنید.

راهبردهای تدریس

یاد آوری

۱- کارهای هنری مستلزم صبر و حوصله معلم در امر آموزش، برای ایجاد رغبت و علاقه و انگیزه در دانش آموز است.

۲- دانش آموزان به لحاظ ویژگی های سنی در دوران خاصی به سر می برند.

۳- مباحث در نظر گرفته شده در کتاب برای دانش آموزان، جدید است. بنابراین تشویق و ترغیب و ایجاد انگیزه در آنها بسیار ضروری است.

۴- تفاوت های فردی دانش آموزان را برای کسب توانایی عملی و اجرای تمرینات مد نظر قرار دهید. انتظارات آموزشی خارج از توان دانش آموز؛ سبب بی علاقه و تلقین عدم توانایی و از دست دادن اعتماد به نفس، غیبت در کلاس و همچنین پناه بردن به اقوام... جهت بافت تکلیف مورد نظر را در دانش آموز ایجاد خواهد نمود و طبیعی است موجب دوری جستن وی از آموزش های مهارتی خواهد بود.

لذا با برنامه ریزی دقیق و مناسب شما اهداف مورد نظر در کتاب محقق گردیده و استعداد های نهفته دانش آموزان شکوفا خواهد شد.

۱- تهیه وسایل و ابزار ضروری ذکر شده و قرار دادن آنها در معرض دید دانش آموزان.

۲- ارائه چند نمونه دوخت به دانش آموزان جهت تشویق و ترغیب آنان.

۳- بحث و گفت و گو با دانش آموزان در مورد دوخت نمونه ها و کاربرد آنها و کسب اطلاعات در زمینه کاربرد دوخت و موارد استفاده از این هنر در خانواده هایشان (مادر بزرگ، مادر و خواهر و اقوام نزدیک دانش آموزان) و تشویق دانش آموزان به جمع آوری و ارائه نمونه های مختلف در کلاس.

۴- دانش آموزان را به گروه های چند نفره با توجه به تعداد آنها گروه بندی کنید.

۵- آموزش نمونه دوخت به سرگروه ها و نظارت بر دوخت آنها و رفع اشکالات دانش آموزان و سطح بندی دانش آموزان برای هدایت آنها به دوخت های ساده تر یا مشکل تر و انتخاب قطعات کوچک تر برای دانش آموزان ضعیف.

- ۶- ارائه تصاویر و فیلم آموزشی در خصوص نحوه دوخت، نمونه دوخت‌های تکمیل‌شده به دانش‌آموزان.
- ۷- تهیه کتاب‌های تخصصی مرتبط با دوخت و در اختیار قرار دادن کتب برای جلب نظر دانش‌آموزان
- ۸- تهیه آلبوم نمونه کار دوخت و توضیح کاربرد و موارد استفاده آنها.
- ۹- ایجاد زمینه برای تغییر طرح و ارائه طرح‌های جدید با هدف پرورش خلاقیت دانش‌آموزان.
- ۱۰- دعوت از اولیاء جهت توجیه و شرح اهداف و فعالیت‌های در نظر گرفته در کتاب.
- ۱۱- بهره‌گیری از تجربیات اولیاء و دعوت از آنها در بعضی جلسات.

مواد و ابزار لازم: قیچی، سوزن، سنجاق، جاسنجاقی، پارچه، کاغذ، دکمه، نخ، گچ (مل)، کاربن مخصوص خیاطی، انگشتانه، رولت، بشکاف، اتو، میزاتو، متر، خط کش، انگشتانه

در ابتدا برای آمادگی و ایجاد مقدمات جهت جذب و ایجاد علاقه در دانش آموزان از وسایل کمک آموزشی استفاده نمایید. مانند نمایش فیلم آموزشی یا مجلات تخصصی و... سپس از آنها نظرخواهی کنید و سؤالاتی پیرامون اینکه آیا افرادی در خانواده آنها آشنا به این هنر هستند و... از آنها بپرسید. چند نمونه از کارهایی را که قبلاً آماده کرده اید به آنها نشان دهید مانند البسه، کیف، سرویس آشپزخانه و... سپس ابزار و وسایل موردنیاز و کاربرد آنها را توضیح دهید.

دانش آموزان به چند گروه تقسیم شوند و هر گروه نحوه استفاده از وسایل مورد نیاز خیاطی را بررسی و کار با آن را تمرین کنند.

از دانش آموزان بخواهید که یک قطعه پارچه به طول و عرض ۱۵ سانتی متر آماده کنند و دوخت مورد نظر را انجام دهند. سپس کارها را ارزشیابی کنید.

نکات ایمنی : رعایت فاصله دانش آموزان از هم برای جلوگیری از خطرات احتمالی و استفاده دانش آموزان از انگشتانه در موقع دوخت .
دانش آموزان را به تدریج با نکات ایمنی آشنا کنید و از آنها بخواهید که موقع کار جدی باشند.

از نمونه دوخت های اولیه کوک ساده و بخیه ساده را به آنها آموزش دهید و هم زمان از آنها بخواهید که با شما این کار را تکرار کنند.

دوخت را به صورت فردی و گروهی به آنها یاد بدهید و فعالیت خارج از کلاس را تعیین کنید از جمله تهیه آلبوم نمونه کار و تمرین جهت کسب مهارت در دوخت.

درس جلسه آینده (دوخت کوک شل و پاکدوزی) را اعلام نمایید.

توجه : قابل ذکر است برای اجرای نمونه هایی که معمولاً با چرخ خیاطی دوخته می شوند؛ از دوخت بخیه با دست نیز می توان استفاده کرد.

از دانش‌آموزان به صورت داوطلبانه بخواهید تا دوخت کوک ساده و بخیه را برای دیگران توضیح دهند و به طور عملی انجام دهند. اشکالات دانش‌آموزان ضعیف را رفع کنید و سپس دوخت کوک شُل و پاکدوزی را آموزش دهید.

دانش‌آموزان را به چند گروه (بر اساس تعداد آنها) تقسیم‌بندی کنید و برای آنها روشن کنید که هر کسی زودتر و بهتر یاد بگیرد به عنوان سرگروه انتخاب خواهد شد. سپس دانش‌آموزان را به صورت گروهی و انفرادی آموزش دهید تا آنها بتوانند انواع دوخت را بیاموزند و بر کار آنها نظارت کامل داشته باشید و بر اساس توانایی دانش‌آموزان سرگروه‌ها را تعیین کنید.

نکات ایمنی را به آنها گوشزد کنید و آنها را تشویق به فعالیت‌های خارج از کلاس نموده و از آنها بخواهید برای جلسه بعد تمرین کنند.

پس از کسب اطمینان از یادگیری کامل دانش‌آموزان مقدمات کار جهت اجرای فعالیت عملی ۱ را فراهم کنید.

ذکر این نکته ضروری است که بهتر است تعدادی از دانش‌آموزان را که در این کار، بیش از دیگران مهارت دارند، برای کمک به اعضای گروه معرفی کنید.

از آنها بخواهید نمونه کار مورد نظر خود (جامدادی و شال گردن) را طراحی نمایند و با رنگ دلخواه رنگ‌آمیزی کنند و برای جلسه بعد طرح رنگ‌آمیزی شده خود را به همراه تکه پارچه‌های رنگارنگ و طرح‌دار با ضخامت و جنس همگون و ابزار لازم را به کلاس درس بیاورند. کار برگ‌های تهیه شده (فعالیت عملی ۱) را به دانش‌آموزان ارائه داده و از آنها بخواهید کاربرگ را پس از طراحی و رنگ‌آمیزی در آلبوم کار قرار دهند.

فعالیت عملی ۱

دانش آموزان عزیز: نمونه کار مورد نظر خود را طراحی و با رنگ های دلخواه رنگ آمیزی کنید.

ارزشیابی آموزگار	نمره	توصیه ها و پیشنهادات
طراحی نمونه کار		
رنگ آمیزی طرح		
نظر دانش آموز:		
نظر اولیاء دانش آموز:		

دوخت «دندان موشی و زیگزاگ» را به سرگروه‌ها آموزش دهید.
توجه: یکی از کاربردهای دندان موشی برای تزئین لبه‌های پارچه و به عبارت دیگر برای پاکدوزی است.

می‌توانید از دانش‌آموزان بخواهید تا یکی از نمونه دوخت‌های خود را با این دوخت تزئین کنند و کاربرد دیگر آن، یعنی جادکمه را نیز به آنها بیاموزید.
کاربرگ فعالیت عملی ۲ را به دانش‌آموزان ارائه دهید و از آنها بخواهید طرح ذکر شده در کتاب یا طرح‌هایی مشابه آن را در کلاس بدوزند و سپس شکل آن را در کاربرگ ترسیم کنند یا نمونه دوخت را در کادر در نظر گرفته بچسبانند.
نظارت بر کار دانش‌آموزان را جدی بگیرید و نکات ایمنی را به آنان گوشزد کنید.
استفاده از انگشتانه را مرتباً تذکر دهید تا روش صحیح دوخت را فرا گیرند و از خطرات احتمالی جلوگیری شود.

فعالیت عملی ۲

دوخت جامدادی یا کیف ساده

توصیه‌ها و پیشنهادات	نمره	ارزشیابی آموزگار
		برش پارچه
		استفاده از ابزار
		دوخت کوک ساده
		تمیزی کار
نظر دانش‌آموز:		
نظر اولیاء دانش‌آموز:		

نمونه فعالیت عملی ۲

دانش‌آموزان با استفاده از قیچی زیگزاگ، پارچه را برش بزنند و بادوخت کوچک ساده جامدادی، کیف، جادستمال کاغذی یا ... بدوزند.

ادامه فعالیت عملی ۲: فعالیت‌های خارج از کلاس را کنترل کنید و در جهت رفع اشکالات، به کمک سرگروه‌ها دانش‌آموزان را راهنمایی کنید. برای پیشرفت کار دانش‌آموزان و تلاش در جهت رفع اشتباهات آنان، تذکرات و راهنمایی‌های لازم – خطاب به – اولیاء در دفتر یادداشت دانش‌آموز ثبت شود. بهتر است نمره اصلی دانش‌آموز در کاربرد به مرحله نهایی فعالیت‌ها موکول شود. فعالیت‌های خارج از کلاس را تعیین کنید. دوخت دکمه و جادکمه و پس‌دوزی را نیز می‌توان در این مرحله به دانش‌آموزان یاد داد.

دوخت درز ساده و منحنی را آموزش دهید و کاربرگ فعالیت عملی ۳ را به دانش‌آموزان ارائه دهید و از آنها بخواهید طرح موردنظر را در کلاس بدوزند. فعالیت‌های خارج از کلاس را کنترل کنید و در جهت رفع اشکالات به کمک سرگروه‌ها، دانش‌آموزان را راهنمایی کنید.

برای پیشرفت کار دانش‌آموزان و تلاش در جهت رفع اشتباهات آنان، تذکرات و راهنمایی‌های لازم خطاب به اولیاء در دفتر یادداشت دانش‌آموز ثبت شود.

دوخت شال گردن: پارچه‌ای به طول و عرض دلخواه انتخاب شود. برای صرفه‌جویی در هزینه خرید پارچه بهتر است از اولیا دانش‌آموزان بخواهید که خرید پارچه به صورت کلی و در چند رنگ متناسب با هم انجام شود و برای تزئین از آنها استفاده شود. با توجه به نمونه فعالیت عملی ۳ طرح را انتخاب کنید. قبل از وصل دو تکه به هم برای تزئین طرح می‌توان از اشکال هندسی یا گل و ... با استفاده از دوخت‌های آموزش داده شده، در زیبا شدن کار دوخت استفاده نمود.

مراحل انجام فعالیت عملی ۳: ابتدا پارچه را به طول و عرض دلخواه برش بزنید. توصیه می‌شود از پارچه‌هایی استفاده کنید که کمتر ریش می‌شوند و یا از قیچی زیگزاگ برای برش استفاده کنید. اندازه معمول شال گردن عرض ۲۰ و طول ۱۲۰ است، اما برای تسریع کار اندازه را در قطع کوچک انجام دهید.

دوخت‌های استفاده شده در این فعالیت شامل دوخت بخیه با دست است. برای اینکه دوخت منحنی در موقع برگرداندن شال گردن بهتر انجام شود چرت با قیچی انجام شود و برای گوشه‌ها از ابزارهایی با نوک باریک استفاده شود.

توجه: دو ضلع منحنی و یک ضلع مستطیل با بخیه دوخته شود و یک ضلع باقیمانده پس‌دوزی شود.

فعالیت عملی ۳

دوخت شال گردن

توصیه ها و پیشنهادات	نمره	ارزشیابی آموزگار
		برش پارچه
		دوخت درز ساده
		دوخت درز منحنی
		تمیزی کار
نظر دانش آموز :		
نظر اولیاء دانش آموز :		

نمونه فعالیت عملی ۳

ادامه فعالیت عملی ۳: دوخت طرح موردنظر را در کلاس ادامه دهید.
فعالیت‌های خارج از کلاس را کنترل کنید و در جهت رفع اشکالات، به کمک سرگروه‌ها،
دانش‌آموزان را راهنمایی کنید.
برای پیشرفت کار دانش‌آموزان و تلاش در جهت رفع اشتباهات آنان، تذکرات و
راهنمایی‌های لازم خطاب به اولیاء در دفتر یادداشت دانش‌آموز ثبت شود.
بهتر است نمره اصلی دانش‌آموز در کاربرگ به مرحله نهایی فعالیت‌ها موکول شود.
فعالیت‌های خارج از کلاس را تعیین کنید.
مطالب واحد کار سوم را آموزش دهید. چند نمونه پارچه را به دانش‌آموزان نشان دهید
و آنها را با علائم مهم نگهداری از پوشاک آشنا کنید. و در مورد طرق لکه‌زدایی توضیح دهید.
از آنها بخواهید لکه‌زدایی را به صورت فعالیت خارج از کلاس انجام دهند و گزارش خود را
به صورت مکتوب ارائه کنند.

تحويل آلبوم کار (کاربرگ‌ها) به همراه فعالیت‌های عملی و نمره‌گذاری نهایی؛
آزمون از دوخت‌ها به صورت نمونه کوچک با طرح دلخواه دانش‌آموز.

نمونه کارهای اختیاری

منابع

- ۱- کتاب‌های چهارساله نظام قدیم رشته خیاطی
- ۲- الیاف نساجی رشته طراحی و دوخت
- ۳- روش طراحی بافت پارچه، نگارنده صمد نعمت‌اللهی
- 4 _ CURTAINS DESIGN AND MAKE CURTAINS HEATHERLUKE
- 5 _ Times aving sewin Minnetonku, Minnesota
- 6 _ Sewing For The Home Minnetonku, Minnesota
- 7 _ THE PRACTICAL ENCYCLOPEDIA OF SEWING DOROTH WOOD
- 8 _ Learn to sew all the techniques you need for sewing basic projects
- 9 _ www.tebyan-ardebil.ir
- 10 _ www.dokhtvadoz.pib.ir
- 11 _ www.sewingpatterns.com
- 12 _ www.houseonhillroad.com

